herpy

SKILDPADDER

Græsk landskildpadde

Testudo hermanni

Testudo hermanni er en lille, gul og sort landskildpadde fra Sydeuropa og en af de mest holdte skildpadder i Europa. Den hører hjemme udendørs om sommeren, holder vinterhvile, lever af vilde urter og kan blive mange årtier gammel.

Familie: Testudinidae Engelsk: Hermann's Tortoise Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**13-25 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**30-80 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Halvørken og tempereret skov og eng**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**200 × 100 × 40 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**22-30 °C**
Hotspot	**32-38 °C**
Temperatur, nat	**15-20 °C**
Luftfugtighed	**40-70 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Vinterhvile	**4-6 °C** 8-16 uger
Kost	**Planter**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**96-144 mdr.**
Kuldstørrelse	**1-15 æg**
Kuld pr. år	**1-3**
Inkubation	**55-85 dage** ved 26-32 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag A**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Arten står på CITES liste II og i EU-bilag A. Køb, salg, udbud til salg og kommerciel udstilling kræver derfor som udgangspunkt et EU-certifikat for det enkelte dyr (forordning 338/97, art. 8 og 10). Certifikaterne udstedes af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV). Spørg styrelsen, før du køber, sælger eller udstiller, og sørg for, at certifikatet følger dyret.

Om arten

Testudo hermanni er en lille til mellemstor landskildpadde med et højt hvælvet rygskjold i gult og sort. Farverne er stærkest hos unge dyr og blegner med alderen. Kæberne har en hornskede uden tænder, og halen ender i en hornet pig. Hannen har en lang, tyk hale og en let hul bugplade, mens hunnen har en kortere hale og en flad bugplade.

Arten findes i to former. Den vestlige form (*T. h. hermanni*) bliver sjældent over 18 cm, og hannerne er ofte kun 13 cm. Den østlige form (*T. h. boettgeri*) bliver større, typisk 18-23 cm og undtagelsesvis op til 28 cm og 3-4 kg, med et fladere og mere aflangt skjold. Målene er skjoldlængden (carapax), målt i lige linje, ikke dyrets samlede længde. Krydsninger mellem de to former forekommer i handlen, så spørg til dyrets oprindelse.

Arten blev beskrevet af Gmelin i 1789 og er opkaldt efter naturforskeren Jean Hermann fra Strasbourg. Den er nært beslægtet med *Testudo horsfieldii*, og det er foreslået at flytte den til en anden slægt, men den føres stadig i *Testudo*. Den kan forveksles med *Testudo graeca*, som har en udelt halehætte og en tydelig hornpig på hvert baglår. Arten er langlivet: aldre på 70-80 år nævnes, og den kan blive endnu ældre.

Udbredelse og levested

Testudo hermanni lever i Sydeuropa. Den vestlige form findes i det østlige Spanien, det sydlige Frankrig, på Korsika, Sardinien og Sicilien og i det sydlige og centrale Italien. Bestandene på Mallorca og Menorca stammer fra indførsel. Den østlige form findes langs Balkankysten fra Kroatien og Bosnien-Hercegovina over Montenegro og Albanien til Grækenland og videre gennem Nordmakedonien, Serbien, Rumænien og Bulgarien til den europæiske del af Tyrkiet ved Sortehavet.

Bestandene er gået tilbage på grund af skovbrande, opdyrkning og bebyggelse, og arten er vurderet som sårbar. Kortet viser kun den oprindelige udbredelse.

> **Oprindelig udbredelse:** Spanien, Frankrig, Italien, Albanien, Kroatien, Bosnien-Hercegovina, Montenegro, Nordmakedonien, Serbien, Bulgarien, Rumænien, Grækenland og Tyrkiet.

LEVESTED

Arten lever i middelhavsklimaets åbne landskab: krat, buskads, enge, skovbryn og tørre skråninger. Om morgenen kommer den frem fra et læsted under tætte buske og soler sig. I middagsvarmen søger den skygge igen og æder videre sidst på eftermiddagen. Føden er vilde urter, blade og blomster.

Om vinteren holder dyrene vinterhvile, nedgravet i et leje af visne blade under buske eller rådnende træ. Sidst i februar kommer de frem, og parringen følger kort efter. Hunnen graver en flaskeformet rede i jorden og lægger æggene fra maj til juli. Ungerne kommer frem efter de første efterårsregn og bliver de første fire-fem år inden for få meter fra reden.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Pasning

TERRARIET

Testudo hermanni hører hjemme udendørs i sommerhalvåret og har det dårligt i et lukket glasterrarie. Fra forår til efterår skal den have en solrig, veldrænet udendørs indhegning med læ, skygge og vilde planter, og en indhegning kan aldrig blive for stor. Væggen skal være uigennemsigtig, mindst 30 cm høj og gå 20-30 cm ned i jorden, fordi skildpadden graver og forsøger at komme gennem alt, den kan se igennem. Dæk indhegningen med net, hvis der er ræve, rotter eller kragefugle i området.

Bunden skal være drænet jord med græs og urter. Indret med sten, grene og et tørt, lukket skjul mod regn. Et lille drivhus eller en kolderamme med en varmelampe giver varme på kølige dage og forlænger sæsonen forår og efterår, hvor det danske vejr ellers er for koldt.

Indendørs, i kolde perioder og om foråret efter vinterhvilen, er et åbent skildpaddebord bedst. Længden skal være mindst 8 gange og bredden 4 gange skjoldlængden af det største dyr. Til et voksent dyr på 25 cm giver det 200 × 100 cm med sider på omkring 40 cm. Der skal være mindst 10 % mere bundareal til den tredje og fjerde skildpadde. Brug 10 cm eller mere af en blanding af muld og sand uden gødning, så dyret kan grave sig ned. Undgå fint sand og småsten, som dyrene kan komme til at æde. Op til tre unger kan i begyndelsen bo i en kasse på 90 × 60 cm, men de skal ud i frisk luft og sol, så snart vejret tillader det.

TEMPERATUR

Om dagen skal der være 22-30 °C, med en solplads under en varmelampe på 32-38 °C, så dyret kan varme sig op til mindst 30 °C. Om natten falder temperaturen til 15-20 °C, og varmen slukkes. Mål lufttemperaturen i skygge og solpladsens temperatur under lampen efter et par timer.

Udendørs i Danmark er en kold, våd sommer den største risiko, fordi dyrene bliver sløve, holder op med at æde og får luftvejsinfektion. Giv dem en solrig placering og et drivhus eller en varmelampe, de kan søge til. Overophedning er mindst lige så farligt, så dyret skal altid kunne komme i skygge.

Vinterhvile: Arten holder vinterhvile i naturen, og raske dyr bør holde det i fangenskab. Temperaturen skal ligge på 4-6 °C, så tæt på 5 °C som muligt, i mindst 8-10 uger og højst 16 uger, også for store dyr. Falder temperaturen mod 2,5 °C, er der risiko for frost, som kan gøre dyret blindt eller dræbe det, og over 10 °C i længere tid tærer dyret på sine reserver. Se afsnittet om sundhed for forberedelse og kontrol.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Arten kommer fra et sommertørt klima, og luftfugtigheden skal være moderat: 40-70 %, højest for unger. Bunden skal være tør i overfladen og lidt fugtig længere nede, så dyret kan grave sig ned i et fugtigere lag. Konstant våd bund giver hud- og skjoldinfektioner. Der skal altid stå en lav, stabil skål med frisk vand, og vandet skiftes dagligt.

Giv desuden et lunkent bad på 10-15 minutter et par gange om ugen, især til unger. Vandet skal nå dyret til hagen. Badet får dyret til at drikke og tømme blæren, og det er vigtigt før vinterhvilen og lige efter opvågningen.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

T. hermanni er dagaktiv og skal have UVB for at danne D3-vitamin og undgå knoglesygdom. Brug et T5-rør eller en kraftig UVB-pære til ørkenarter (Ferguson-zone 3, omkring 10-12 % UVB), monteret 25-40 cm over dyret. Skift lyskilden efter producentens anvisning, fordi UVB-udbyttet falder, længe før pæren går ud. En kviksølvdamplampe giver varme og UVB på én gang og er velegnet til skildpaddeborde.

Lyset tændes 10-14 timer om dagen og følger gerne årstiden. Udendørs i solen får dyrene UVB direkte, men glas og plexiglas stopper det meste. Giv dem derfor ikke solbad bag en rude.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

T. hermanni er planteæder, og kosten skal være fiberrig, proteinfattig og kalkrig. Grundfoderet er vilde urter og blade: mælkebøtte, kløver, vejbred, skræppe, morbærblade og sunde græsser, gerne plukket frisk. Grønt fra supermarkedet har for lidt fiber og gives kun i små mængder. Variér, så ingen enkelt plante bliver det eneste foder. Giv aldrig smørblomster, som er giftige. Frugt, bælgplanter, kød, hunde- og kattefoder giver fordøjelsesproblemer, nyreskader og for hurtig vækst og hører ikke til kosten.

Hold en sepiaskal fremme, så dyret selv kan gnave af den. Strø desuden et fosforfrit kalktilskud over foderet mindst to gange om ugen, oftere til unge dyr og hunner i æglægningstiden. Færdigfoder til skildpadder kan bruges som tilskud, men ikke som grundfoder. Der fodres dagligt i sæsonen, og dyret skal ikke presses til at vokse hurtigt: hurtig vækst giver et knoldet, pyramideformet skjold.

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er rolig, men ikke et kæledyr, der skal tages op og kæles for. Den lærer sin holder at kende og kommer gerne, når der er mad. Håndtér den kun, når det er nødvendigt, og støt altid under bugpladen. Hold den lavt, så et fald ikke skader skjoldet.

Hannerne er territoriale, og parringen er hård: hannen jager hunnen, støder hende med skjoldet og bider hende i benene. Hold derfor kun én han pr. indhegning, og giv hunnerne mange skjul og helst flere hunner pr. han. Dyret kan også holdes alene. Bland ikke arten med andre skildpadder, fordi de kan smitte hinanden med sygdomme, de ikke selv er syge af. Om natten og i middagsheden ligger dyret i et skjul, i en lavning eller under buske.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen er mindre end hunnen, har en længere og tykkere hale med en kraftig hornpig og en let hul bugplade. Hunnen har en kortere hale og en flad bugplade. Kønnet kan som regel ses, når ungerne er omkring 10 cm og 3-4 år gamle, på halens og analskjoldenes form. Hos den østlige form lægger hunnerne de første kuld i 8-12-årsalderen ved en vægt på 800-1.200 g, og de første kuld er ofte små. Dyrene skal være i god form, før der avles.

PARRING

Parringen sker især lige efter vinterhvilen, men kan også finde sted sent på sommeren og om efteråret. Hannen jager hunnen, støder og bider hende, før han bestiger hende. Hold øje med dyrene, og skil dem, hvis hunnen bliver skadet. Dyr, der ikke har holdt vinterhvile, kan også yngle, men en regelmæssig vinterhvile hører til artens naturlige rytme. Giv hunnen steder, hvor hun kan komme væk fra hannen. En hun kan lægge befrugtede æg i op til to år efter en parring, også uden han.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger æggene fra maj til juli, oftest om formiddagen, og de fleste lægger 2-3 kuld i sæsonen med omkring 20 dages mellemrum. Antallet af æg afhænger af form og størrelse: den vestlige form lægger op til 7 æg pr. kuld, ofte kun 1-3, mens store hunner af den østlige form lægger 3-8 og undtagelsesvis op til 15. Hun graver en flaskeformet rede på 8-10 cm i løs, fugtig jord på en solrig plads, så giv hende en solrig skråning med dyb, løs jord i indhegningen. Hun er urolig i dagene før og går rundt og skraber.

INKUBATION

Æggene flyttes forsigtigt, uden at de vendes, til bokse med tør vermiculit og et par lufthuller, i en rugemaskine med en luftfugtighed på 70-80 %. Ved 30-32 °C klækker de efter 55-60 dage, ved 26 °C efter omkring 83 dage. Konstante temperaturer under 23 °C og over 34 °C dræber fostrene.

Kønnet afhænger af temperaturen. Under omkring 30 °C bliver der overvejende hanner, over 32-33 °C overvejende hunner, og ved omkring 31,5 °C bliver fordelingen ligelig. Tallene er målt på den østlige form. Æg, der er lagt af unge hunner, og meget små æg klækker dårligere. Giv æg, der ikke klækker til tiden, et par ugers ekstra tid, før de kasseres.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne har en skjoldlængde på 3-4 cm og lever de første dage af blommesækken. Op til tre unger kan bo i en kasse på 90 × 60 cm med en luftfugtighed på omkring 70 %, et varmt sted på 32-35 °C, UVB og en meget lav vandskål. Giv et lunkent bad flere gange om ugen. Ungerne æder de samme vilde urter som de voksne, finthakket, og sepiaskal skal altid ligge fremme.

Lad dem vokse langsomt for at undgå pyramidevækst. Om sommeren skal de ud i sol og frisk luft i en tæt, overdækket indhegning, der beskytter mod fugle, rotter og kulde. Raske unger kan holde en kortere vinterhvile end de voksne, typisk 8-12 uger.

Sundhed og typiske fejl

De fleste problemer skyldes pasningsfejl. De hyppigste er:

- Pyramidevækst: skjoldet vokser i knopper. Skyldes for meget protein, for lidt fiber, for lidt kalk og UVB eller for tørre forhold.
- Knoglesygdom (metabolisk): blødt skjold og deformerede ben og kæber ved for lidt UVB, D3 eller kalk.
- Luftvejsinfektion: snue, boblende næse og vejrtrækning med åben mund, ved kulde og træk. Kræver dyrlæge, og dyret skal isoleres fra andre skildpadder.
- Mundbetændelse: gule, ostede belægninger eller små blødninger i munden. Smitsomt og kræver hurtig behandling.
- Parasitter og maveproblemer: slimet eller meget løs afføring og vægttab.
- Frostskader og udtørring under vinterhvilen.

Vinterhvile kræver forberedelse. Kun raske dyr i god vægt må gå i vinterhvile, og ikke dyr, der lige er købt. Tjek øjne, næse, mund, ører og hale for tegn på sygdom inden. Lad dyret faste, mens det står ved over 13 °C, så tarmen bliver tømt: 2 uger for dyr under 1 kg, 3 uger for dyr på 1-1,5 kg og omkring en måned for dyr på 2-3 kg. Bad det 3-4 gange om ugen i fasten, så det drikker. Vinterhvilen holdes ved 4-6 °C, enten i en kasse inde i en isoleret kasse på et frostfrit sted eller i et køleskab uden fryser, der kun bruges til skildpadden. Brug to termometre, og flyt dyret med det samme, hvis temperaturen nærmer sig 2,5 °C. Vej dyret hver uge eller hver anden: taber det mere end omkring 1 % af vægten på en måned, eller har det tisset, skal det vækkes. Efter 8-16 uger tages dyret op, får et lunkent bad og sættes under en varmelampe, så det kan varme sig op til mindst 30 °C. Det skal begynde at æde inden for en uge; ellers skal det til dyrlæge.

Kontakt en dyrlæge med krybdyrerfaring, hvis dyret ikke spiser i et par uger, taber sig eller har væske fra næsen.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.